

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 11. januára 2007*

Vo veci C-208/05,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Sozialgericht Berlin (Nemecko) z 11. apríla 2005 a doručený Súdnemu dvoru 12. mája 2005, ktorý súvisí s konaním:

ITC Innovative Technology Center GmbH

proti

Bundesagentur für Arbeit,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory A. Rosas, sudcovia A. Borg Barthet, J. Malenovský, U. Lõhmus a A. Ó Caoimh (spravodajca),

* Jazyk konania: nemčina.

generálny advokát: P. Léger,
tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 4. mája 2006,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- ITC Innovative Technology Center GmbH, v zastúpení: L. A. Wenderoth, Rechtsanwalt,
- nemecká vláda, v zastúpení: M. Lumma a C. Schulze-Bahr, splnomocnení zástupcovia,
- Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: V. Kreuschitz a I. Kaufmann-Bühler, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 5. októbra 2006,

vyhlásil tento

Rozsudok

- ¹ Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 18 ES, 39 ES, 49 ES a 87 ES, pričom v prípade tohto posledného uvedeného článku ide o jeho výklad v spojení s článkami 81 ES, 85 ES a 86 ES, a takisto výkladu článkov 3 a 7 nariadenia Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 257, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 15).

- 2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi ITC Innovative Technology Center GmbH (ďalej len „ITC“), ktorá je súkromnou sprostredkovateľskou agentúrou usadenou v Nemecku, a Bundesagentur für Arbeit (spolkový úrad práce, ďalej len „Bundesagentur“) vo veci zamietnutia vykonania platby v prospech ITC na základe poukazu za sprostredkovateľské služby zo strany Bundesagentur z dôvodu, že zamestnanie, ktoré ITC uchádzačovi o zamestnanie sprostredkovala, nepodliehalo povinnému odvádzaniu poisťného na sociálne poistenie v Nemecku.

Právny rámec

Právna úprava Spoločenstva

- 3 V zmysle článku 1 ods. 1 nariadenia č. 1612/68:

„Každý štátny príslušník členského štátu, bez ohľadu na jeho bydlisko, má právo na prístup k zamestnaniu a jeho výkon na území iného členského štátu v súlade s ustanoveniami zákona, iného právneho predpisu alebo správneho opatrenia o zamestnávaní štátnych príslušníkov tohto štátu.“

- 4 Článok 2 tohto nariadenia stanovuje:

„Ktorýkoľvek štátny príslušník členského štátu si môže s ktorýmkoľvek zamestnávateľom vykonávajúcim činnosť na území členského štátu vymeniť žiadosť o zamestnanie a ponuku zamestnania a spoločne môžu uzavrieť a plniť pracovnú zmluvu v súlade s platnými ustanoveniami zákona, iného právneho predpisu alebo správneho opatrenia bez toho, aby z nich vyplývala akákoľvek diskriminácia.“

5 Článok 3 nariadenia č. 1612/68 stanovuje:

„1. V súlade s týmto nariadením sa nepoužijú ustanovenia zákona, iného právneho predpisu alebo správneho opatrenia, prípadne správne postupy členského štátu:

- ak obmedzujú žiadosť o zamestnanie a ponuku zamestnania alebo právo prístupu štátnych príslušníkov iného členského štátu k zamestnaniu a jeho výkonu, prípadne ak s tým spájajú podmienky, ktoré neuplatňujú na vlastných štátnych príslušníkov, alebo
- ak ich výlučným alebo zásadným cieľom alebo účinkom je zabrániť štátnym príslušníkom iných členských štátov získať ponúkané zamestnanie, aj keď sa ich uplatňovanie neviaže na štátnu príslušnosť.

...“

6 Článok 7 ods. 1 a 2 toho istého nariadenia znie takto:

„1. S pracovníkom, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu, sa na území iného členského štátu nesmie z dôvodu jeho štátnej príslušnosti zaobchádzať inak, ako s vlastnými pracovníkmi, pokiaľ ide o podmienky zamestnania a pracovné podmienky, najmä odmeňovanie, prepustenie, a ak by sa stal nezamestnaným, opätovné začlenenie do práce alebo zamestnania.

2. Takýto pracovník požíva rovnaké sociálne a daňové výhody ako vlastní pracovníci.“

Vnútroštátna právna úprava

- 7 § 421g knihy III zákonníka o sociálnom zabezpečení (Sozialgesetzbuch, ďalej len „SGB III“) stanovuje:

„1. Zamestnanci poberajúci sociálne dávky alebo pomoc v nezamestnanosti, ktorým nebolo po dobu troch mesiacov sprostredkované zamestnanie, alebo vykonávajúci také zamestnanie, pri ktorom poberajú pomoc v súvislosti s opatrením na vytvorenie pracovného miesta alebo štrukturálne prispôsobenie na základe šiestej časti šiestej kapitoly, majú nárok na poukaz na sprostredkovanie zamestnania. Vydaním tohto poukazu na sprostredkovanie zamestnania sa Bundesagentur zaväzuje v súlade s ďalej uvedenými ustanoveniami vyplatiť províziu dlžnú sprostredkovateľovi, ktorého sprostredkovateľské služby uchádzač o zamestnanie využil a ktorý tomuto uchádzačovi o zamestnanie sprostredkoval zamestnanie s týždenným pracovným časom v rozsahu minimálne 15 hodín, podliehajúce povinnému odvádzaniu príspevkov na sociálne poistenie. Poukaz na sprostredkovanie zamestnania platí tri po sebe nasledujúce mesiace.

...“

- 8 V zmysle § 1 knihy IV SGB (ďalej len „SGB IV“):

„1. Ustanovenia tejto knihy sa s výnimkou prvej a druhej hlavy štvrtej a piatej časti uplatnia aj na podporu zamestnanosti.

...“

9 § 3 SGB IV stanovuje:

„Ustanovenia týkajúce sa povinnosti poistenia a nároku na poistenie sa uplatnia

1. v rozsahu, v akom predpokladajú závislú pracovnú alebo samostatne zárobkovú činnosť na všetky osoby vykonávajúce jednu z týchto činností na území, na ktorom sa uplatní tento zákonník;

...“

10 V zmysle § 30 knihy I SGB:

„1. Ustanovenia tohto zákonníka sa uplatnia na všetky osoby, ktorých bydlisko alebo zvyčajné bydlisko sa nachádzajú na území, na ktorom sa uplatní tento zákonník.

2. Tieto ustanovenia sa uplatnia bez toho, aby tým boli dotknuté nadnárodné alebo medzinárodné právne predpisy.

...“

Spór vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 11 Dňa 27. augusta 2003 uzavrela ITC s pánom Halaczom, uchádzačom o zamestnanie, zmluvu o sprostredkovaní zamestnania. V zmysle tejto zmluvy bola ITC povinná pomôcť pánovi Halaczovi nájsť si zamestnanie, ktoré by podliehalo povinnému odvádzaniu príspevkov na sociálne poistenie, a poskytnúť všetky služby potrebné na sprostredkovanie takéhoto zamestnania.
- 12 Pán Halacz predložil ITC poukaz na sprostredkovanie zamestnania, ktorý mu vydal Bundesagentur. Tento poukaz upresňoval, že uchádzač o zamestnanie môže využiť sprostredkovateľské služby jedného alebo viacerých sprostredkovateľov podľa svojho výberu, a že suma uvedená na poukaze sa vypláti tomu súkromnému sprostredkovateľovi, ktorý mu sprostredkuje zamestnanie. V zmysle relevantných ustanovení SGB III sa odmena vypláca najmä pod podmienkou, že zamestnanie podlieha povinnému odvádzaniu príspevkov na sociálne poistenie, dĺžka pracovného času dosahuje minimálne pätnásť hodín týždenne a zamestnanie bolo dohodnuté minimálne na tri mesiace.
- 13 Dňa 3. septembra 2003 uzavrel pán Halacz v nadväznosti na sprostredkovanie zamestnania zo strany ITC pracovnú zmluvu na dobu určitú so spoločnosťou usadenou v Holandsku na obdobie od 4. septembra 2003 do 4. marca 2004. Tento zamestnávateľ potvrdil, že išlo o zamestnanie, ktoré podliehalo povinnému odvádzaniu príspevkov na sociálne poistenie a dĺžka pracovného času bola stanovená na minimálne pätnásť hodín týždenne.
- 14 Listom z 15. septembra 2003 ITC prvýkrát vyzvala Bundesagentur na vyplatenie sumy vo výške 1 000 eur v súlade s poukazom na sprostredkovanie zamestnania, ktorý súčasne predložila. Bundesagentur túto výzvu zamietol správnym rozhodnutím z 2. októbra 2003 z dôvodu, že pánovi Halaczovi nebolo sprostredkované zamestnanie, ktoré by podliehalo povinnému odvádzaniu príspevkov na sociálne poistenie na nemeckom území.

- 15 Sťažnosť, ktorú ITC podala 16. októbra 2003, Bundesagentur zamietol správnym rozhodnutím z 27. októbra 2003 z dôvodu, že pojem povinné sociálne poistenie je definovaný v § 1, § 2 a § 3 SGB IV, teda v ustanoveniach, ktoré sa uplatňujú aj na SGB III. Ustanovenia týkajúce sa povinného sociálneho poistenia sa teda uplatňujú na všetky osoby zamestnané na území, na ktorom sa uplatňuje SGB, teda na nemeckom území.
- 16 Dňa 14. novembra 2003 podala ITC na Sozialgericht Berlin žalobu o neplatnosť rozhodnutia Bundesagentur z 2. októbra 2003, ktoré bolo potvrdené rozhodnutím z 27. októbra 2003 v nadväznosti na podanie jej sťažnosti.
- 17 Tvrdiac, že § 421g ods. 1 druhá veta SGB III je možné vykladať v súlade s právom Spoločenstva, tento súd konštatoval, že podľa samotného nemeckého práva sa toto sporné ustanovenie vzťahuje výlučne na zamestnania vykonávané na území, na ktorom sa uplatňuje SGB.
- 18 Vzhľadom na tieto skutočnosti Sozialgericht Berlin rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. V akom rozsahu zasahuje výklad § 421g ods. 1 druhej vety SGB III do právnych predpisov Spoločenstva ochraňujúcich voľný pohyb osôb, upravených najmä v článkoch 18 ES a 39 ES, ako aj v článkoch 3 a 7 nariadenia (EHS) č. 1612/68 v tom zmysle, že pod zamestnaním podliehajúcim povinnému odvádzaniu príspevkov na sociálne poistenie sa rozumie len zamestnanie vykonávané na území, na ktorom sa uplatňuje [SGB]?

2. a) V akom rozsahu je možné, resp. nevyhnutné vykladať toto ustanovenie v súlade s právom Spoločenstva na účely zabránenia porušeniu, ktoré by v danom prípade vyplynulo z predpokladu uvedeného v prvej otázke?

b) Ak nie je možné, resp. nevyhnutné vykladať toto ustanovenie v súlade s právom Spoločenstva, v akom rozsahu je § 421g ods. 1 druhá veta SGB III v rozpore s právnymi predpismi Spoločenstva ochraňujúcimi voľný pohyb pracovníkov?
3. V akom rozsahu zasahuje výklad § 421g ods. 1 druhej vety SGB III do právnych pravidiel Spoločenstva ochraňujúcich slobodné poskytovanie služieb a hospodársku súťaž upravených najmä v článkoch 49 ES, 50 ES a 87 ES, v spojení s článkami 81 ES, 85 ES a 86 ES, alebo v iných právnych predpisoch Spoločenstva v tom zmysle, že pod zamestnaním podliehajúcim povinnému odvádzaniu príspevkov na sociálne poistenie sa rozumie len zamestnanie vykonávané na území, na ktorom sa uplatňuje [SGB]?
4. a) V akom rozsahu je možné, resp. nevyhnutné vykladať toto ustanovenie v súlade s právom Spoločenstva na účely zabránenia porušeniu, ktoré by v danom prípade vyplynulo z predpokladu uvedeného v tretej otázke?

b) Ak nie je možné, resp. nevyhnutné vykladať toto ustanovenie v súlade s právom Spoločenstva, v akom rozsahu je § 421g ods. 1 druhá veta SGB III v rozpore s právnymi predpismi Spoločenstva vzhľadom na rozsah, v akom nie je chránený voľný pohyb pracovníkov?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke a druhej otázke písm. b) týkajúcich sa voľného pohybu pracovníkov

19 Týmto otázkami sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či článku 39 ES, ako aj článkom 3 a 7 nariadenia č. 1612/68 odporuje také vnútroštátne ustanovenie, akým je § 421g ods. 1 druhá veta SGB III, ktorý stanovuje, že vyplatenie odmeny zo strany členského štátu, ktorú dlhuje uchádzač o zamestnanie za sprostredkovanie zamestnania súkromnej sprostredkovateľskej agentúre, podlieha podmienke, aby zamestnanie nájdené týmto sprostredkovateľom podliehalo povinnému odvádzaniu príspevkov na sociálne poistenie na území tohto štátu.

20 V prvom rade sa treba zaoberať tvrdením nemeckej vlády, podľa ktorého sa taká súkromná sprostredkovateľská agentúra, akou je aj agentúra ITC, nemôže odvolávať na článok 39 ES ani na nariadenie č. 1612/68 z dôvodu, že na rozdiel od zamestnanca sa na takúto agentúru, ktorá má postavenie sprostredkovateľa, nevzťahuje pôsobnosť *ratione personae* týchto ustanovení. V tejto súvislosti odkazuje na rozsudok z 11. decembra 1997, Job Centre, nazývaný „Job Centre II“ (C-55/96, Zb. s. I-7119, bod 13).

21 Článok 39 ods. 1 ES vo všeobecnosti stanovuje, že sa zabezpečí voľný pohyb pracovníkov v rámci Európskeho spoločenstva. V zmysle odsekov 2 a 3 tohto článku táto sloboda zahŕňa zrušenie akejkoľvek diskriminácie pracovníkov členských štátov na základe štátnej príslušnosti, pokiaľ ide o zamestnanie, odmenu za prácu a ostatné pracovné podmienky, a s výnimkou obmedzení odôvodnených verejným poriadkom, verejnou bezpečnosťou a ochranou verejného zdravia majú pracovníci právo

uchádzať sa o skutočne ponúkané pracovné miesta, voľne sa na tento účel pohybovať na území členských štátov, pobývať na území týchto členských štátov za rovnakých podmienok ako ich štátni príslušníci a zostať na ich území po ukončení zamestnania.

- 22 V každom prípade platí, že práva voľného pohybu stanovené v článku 39 ES využívajú pracovníci, ako aj uchádzači o zamestnanie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. februára 1991, Antonissen, C-292/89, Zb. s. I-745, body 12 a 13) a zo znenia tohto článku nijako nevyplýva, že by sa na tieto práva nemohli odvolávať aj iné osoby (pozri rozsudok zo 7. mája 1998, Clean Car Autoservice, C-350/96, Zb. s. I-2521, bod 19).
- 23 Ako už Súdny dvor rozhodol, aby bolo právo pracovníkov byť prijatý do zamestnania a vykonávať toto zamestnanie bez diskriminácie účinné a užitočné, musí byť nevyhnutne doplnené právom zamestnávateľa prijať týchto pracovníkov do zamestnania v súlade s pravidlami v oblasti voľného pohybu pracovníkov (rozsudok Clean Car Autoservice, už citovaný, bod 20).
- 24 Pokiaľ ide o takú súkromnú sprostredkovateľskú agentúru, akou je ITC, táto sa zaoberá sprostredkovateľskou činnosťou medzi dopytom po zamestnaní a ponukou zamestnania. Na základe sprostredkovateľskej zmluvy uzavretej s uchádzačom o zamestnanie sa teda tejto agentúre priznáva úloha sprostredkovateľa v rozsahu, v akom uvedeného uchádzača zastupuje a pomáha mu nájsť si zamestnanie.
- 25 Vzhľadom na tieto skutočnosti nemožno vylúčiť, že súkromná sprostredkovateľská agentúra môže za určitých okolností využívať práva, ktoré sa v zmysle článku 39 ES priznávajú priamo pracovníkom Spoločenstva.

- 26 Aby bolo totiž právo pracovníkov na prístup k zamestnaniu a jeho vykonávanie na území iného členského štátu bez diskriminácie účinné a užitočné, musí byť nevyhnutne doplnené právom sprostredkovateľov, akým je aj súkromná sprostredkovateľská agentúra, pomáhať im nájsť si zamestnanie v súlade s pravidlami v oblasti voľného pohybu pracovníkov.
- 27 Takýto výklad uvedených pravidiel platí o to viac v prípade takých okolností, akými sú okolnosti, o ktoré ide vo veci samej, keďže súkromná sprostredkovateľská agentúra uzavrela zmluvu o sprostredkovaní zamestnania s uchádzačom o zamestnanie na základe poukazu na sprostredkovanie zamestnania, ktoré bolo vydané tomuto uchádzačovi o zamestnanie, podľa ktorého sa Bundesagentur zaväzuje, že súkromnej sprostredkovateľskej agentúre uhradí náklady, ak táto agentúra sprostredkuje tomuto uchádzačovi o zamestnanie pracovnú zmluvu spĺňajúcu určité kritériá. Za týchto okolností prináleží súkromnej sprostredkovateľskej agentúre a nie uchádzačovi o zamestnanie žiadať od Bundesagentur vyplatenie odmeny, ktorá je tejto agentúre dlhovaná.
- 28 Takýto výklad ustanovení Zmluvy ES v oblasti voľného pohybu pracovníkov nie je v rozpore s odôvodnením Súdneho dvora v už citovanom rozsudku Job Centre II.
- 29 V druhom rade, pokiaľ ide o tvrdenie nemeckej vlády, podľa ktorého ITC nemôže využívať práva stanovené v článku 39 ES z dôvodu, že táto agentúra je usadená iba v jednom členskom štáte, je potrebné pripomenúť, že pravidlá Zmluvy v oblasti voľného pohybu osôb a akty prijaté na ich vykonanie sa nemôžu uplatňovať na činnosti, ktoré nemajú žiadnu spojitosť s niektorou so situácií, ktoré predpokladá právo Spoločenstva, a v prípade ktorých sa všetky relevantné skutočnosti obmedzujú iba na územie jedného členského štátu (rozsudky z 26. januára 1999, Terhoeve, C-18/95, Zb. s. I-345, bod 26, a z 11. októbra 2001, Khalil a i., C-95/99 až C-98/99 a C-180/99, Zb. s. I-7413, bod 69).

30 V každom prípade, aj keby taká súkromná sprostredkovateľská agentúra usadená v Nemecku, akou je ITC, mala záujem využívať pravidlá týkajúce sa voľného pohybu pracovníkov vo vzťahu k nemeckým orgánom, táto skutočnosť by nemala vplyv na uplatňovanie uvedených pravidiel. Táto agentúra sa totiž sťažuje, že bola znevýhodnená systémom poukazov na sprostredkovanie zamestnania, ktorý bol zavedený v zmysle § 421g ods. 1 druhej vety SGB III, takže uchádzač o zamestnanie, ktorému pomohla nájsť si zamestnanie, bol resp. mohol byť takisto znevýhodnený vzhľadom na to, že sa toto zamestnanie nachádza v inom členskom štáte (pozri tiež v tomto zmysle rozsudok Terhoeve, už citovaný, bod 28).

31 V treťom rade, pokiaľ ide o otázku, či je taká vnútroštátna právna úprava, akou je vnútroštátna právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, obmedzením voľného pohybu pracovníkov, je potrebné pripomenúť, že všetky ustanovenia Zmluvy týkajúce sa voľného pohybu osôb majú ulahčiť vykonávanie zárobkovej činnosti akejkoľvek povahy štátnymi príslušníkmi Spoločenstva na území Spoločenstva a v rozpore s nimi sú tie opatrenia, ktoré by ich mohli znevýhodňovať, pokiaľ chcú vykonávať hospodársku činnosť na území iného členského štátu (rozsudky zo 7. júla 1988, Wolf a i., 154/87 a 155/87, Zb. s. 3897, bod 13; z 15. decembra 1995, Bosman, C-415/93, Zb. s. I-4921, bod 94; Terhoeve, už citovaný, bod 37; z 27. januára 2000, Graf, C-190/98, Zb. s. I-493, bod 21, a zo 17. marca 2005, Kranemann, C-109/04, Zb. s. I-2421, bod 25).

32 V tejto súvislosti majú štátni príslušníci členských štátov predovšetkým právo vyplývajúce priamo zo Zmluvy opustiť svoj štát pôvodu na účely odchodu na územie iného členského štátu a pobývať na jeho území na účely výkonu hospodárskej činnosti (pozri najmä rozsudky, Bosman, už citovaný, bod 95, a Terhoeve, už citovaný, bod 38).

33 Vnútroštátne ustanovenia, ktoré pracovníkom, ktorí sú štátnymi príslušníkmi členského štátu, bránia alebo ich odrádzajú opustiť svoj štát pôvodu na účely výkonu svojho práva voľného pohybu, sú preto prekážkami výkonu tejto slobody aj vtedy, ak

sa uplatňujú nezávisle na štátnej príslušnosti príslušných pracovníkov (rozsudky Bosman, už citovaný, bod 96; Terhoeve, už citovaný, bod 39; Graf, už citovaný, bod 23; z 30. septembra 2003, Köbler, C-224/01, Zb. s. I-10239, bod 74; z 2. októbra 2003, Van Lent, C-232/01, Zb. s. I-11525, bod 16, a Kranemann, už citovaný, bod 26).

34 Bolo by totiž nezlúčiteľné s právom voľného pohybu, ak by sa s pracovníkom alebo s uchádzačom o zamestnanie v členskom štáte, ktorého je štátnym príslušníkom, zaobchádzalo menej priaznivo ako v prípade, ak by nevyužil možnosti ponúkané Zmluvou vo vzťahu k voľnému pohybu (pozri v tomto zmysle rozsudky z 11. júla 2002, D'Hoop, C-224/98, Zb. s. I-6191, bod 30, a z 29. apríla 2004, Pusa, C-224/02, Zb. s. I-5763, bod 18).

35 Keďže vnútroštátna právna úprava stanovuje, že členský štát vyplatí odmenu dlžnú súkromnej sprostredkovateľskej agentúre iba vtedy, ak zamestnanie nájdené touto agentúrou podlieha povinnému odvádzaniu príspevkov na sociálne poistenie v tomto členskom štáte, uchádzač o zamestnanie, ktorému uvedená agentúra našla zamestnanie podliehajúce povinnému odvádzaniu príspevkov na sociálne poistenie v inom členskom štáte, sa nachádza v nevýhodnejšej situácii ako v prípade, ak by mu predmetná agentúra našla zamestnanie v tomto členskom štáte, pretože v takomto prípade by mohol mať prospech z vyplatenia odmeny dlžnej sprostredkovateľskej agentúre za sprostredkovanie zamestnania.

36 Takáto právna úprava, ktorá predstavuje prekážku, ktorá by mohla odradiť uchádzačov o zamestnanie, najmä takých, ktorých finančné zdroje sú obmedzené, a v dôsledku toho súkromné sprostredkovateľské agentúry, od hľadania zamestnania v inom členskom štáte, keďže im zo strany členského štátu pôvodu uvedených uchádzačov nebude vyplatená provízia za sprostredkovanie zamestnania, je v zásade zakázaná v zmysle článku 39 ES. V dôsledku toho nie je potrebné preskúmať, či došlo k porušeniu článkov 3 a 7 nariadenia č. 1612/68.

- 37 Úprava, ktorá predstavuje prekážku voľného pohybu pracovníkov, môže byť prijatá iba v tom prípade, ak sleduje legitímny cieľ zlučiteľný so Zmluvou a je oprávnené odôvodnená nevyhnutnými požiadavkami všeobecného záujmu. Okrem toho, uplatnenie tejto úpravy by muselo zabezpečiť uskutočnenie uvedeného cieľa a nesmelo by prekročiť hranicu nevyhnutnú na jeho dosiahnutie (pozri najmä rozsudok *Kranemann*, už citovaný, bod 33).
- 38 Je teda opodstatnené preskúmať, či také opatrenie, akým je nemecký systém poukazov na sprostredkovanie zamestnania, je možné odôvodniť v prvom rade skutočnosťou, že takýto systém je novým nástrojom politiky na vnútroštátnom pracovnom trhu smerujúcim k zlepšeniu sprostredkovávania zamestnania pracovníkom, ako aj k zníženiu nezamestnanosti, v druhom rade skutočnosťou, že smeruje k ochrane vnútroštátneho sociálneho poistenia, ktoré je možné zabezpečiť iba príspevkami odvádzanými na vnútroštátnom princípe a ktorému by v dôsledku neodvádzania príspevkov vznikli straty, ak by sa uchádzačom o zamestnanie sprostredkovalo zamestnanie v inom členskom štáte, a v poslednom rade skutočnosťou, že jeho cieľom je ochrana vnútroštátneho pracovného trhu pred stratou kvalifikovaných pracovníkov.
- 39 Pokiaľ ide o prvé uvedené odôvodnenie, je opodstatnené pripomenúť, že členským štátom prináleží výber opatrení, ktorými je možné dosiahnuť ciele, ktoré sledujú v oblasti zamestnanosti. Súdny dvor uznal, že členské štáty majú pri výkone týchto právomocí širokú mieru voľnej úvahy. Okrem toho nie je možné spochybniť, že podpora zamestnanosti je legitímnym cieľom sociálnej politiky (pozri, pokiaľ ide o rovnosť zaobchádzania medzi pracovníkmi a pracovníčkami, rozsudky z 9. februára 1999, *Seymour-Smith a Perez*, C-167/97, Zb. s. I-623, body 71 a 74, ako aj z 11. septembra 2003, *Steinicke*, C-77/02, Zb. s. I-9027, body 61 a 62).
- 40 V každom prípade, miera voľnej úvahy, ktorú majú členské štáty v oblasti sociálnej politiky, nemôže odôvodniť porušenie práv, ktoré plynú jednotlivcom z ustanovení

Zmluvy zaručujúcich im základné slobody (pozri rozsudky Terhoeve, už citovaný, bod 44; Seymour-Smith a Perez, už citovaný, bod 75, a Steinicke, už citovaný, bod 63).

- 41 Iba všeobecné tvrdenia o spôsobilosti systému poukazov na sprostredkovanie zamestnania, o ktorý ide vo veci samej, zvýšiť zamestnanosť zamestnancov, ako aj znížiť nezamestnanosť v Nemecku, však nestačia na preukázanie, že cieľ tohto systému odôvodňuje obmedzenie výkonu jednej zo základných slobôd práva Spoločenstva, a nie sú ani dôkazom umožňujúcim odôvodnene sa domnievať, že vybrané prostriedky sú alebo by mohli byť vhodné na dosiahnutie tohto cieľa.
- 42 Uvedené platí aj pokiaľ ide o druhé odôvodnenie založené na ochrane nemeckého systému sociálneho zabezpečenia. Existencia príčinnej súvislosti medzi stratou v dôsledku neodvádzania sociálnych príspevkov v Nemecku a sprostredkovaním zamestnania uchádzačovi o zamestnanie v inom členskom štáte totiž nebola preukázaná. Okrem toho vzhľadom na zvýšenú mieru nezamestnanosti v Nemecku nie je zjavné, že by voľné pracovné miesto v tomto členskom štáte zostalo dlhšie neobsadené z toho dôvodu, že uchádzač o zamestnanie získal zamestnanie v inom členskom štáte.
- 43 Ak je pravda, že riziko vážneho zásahu do finančnej rovnováhy takéhoto systému sociálneho zabezpečenia môže byť naliehavým dôvodom všeobecného záujmu (pozri najmä rozsudky z 28. apríla 1998, Kohll, C-158/96, Zb. s. I-1931, bod 41), takéto riziko nebolo v danom prípade preukázané. V skutočnosti je možné straty v dôsledku neodvádzania príspevkov do nemeckého režimu sociálneho zabezpečenia zmierniť. Na jednej strane, ak uchádzač o zamestnanie zamestnaný v inom členskom štáte už nemá povinnosť odvádzať príspevky na sociálne poistenie vo svojom členskom štáte pôvodu, tento členský štát už nie je povinný vyplácať mu dávky v nezamestnanosti. Na druhej strane, takisto z povahy voľného pohybu pracovníkov stanoveného Zmluvou vyplýva, že odchod pracovníka do iného členského štátu je možné kompenzovať príchodom pracovníka pochádzajúceho z iného členského štátu.

44 Aj za predpokladu, že organizácia pracovného trhu a predchádzanie stratám kvalifikovaných pracovníkov môže za určitých okolností a pri dodržaní určitých podmienok odôvodniť obmedzenia voľného pohybu pracovníkov, je v každom prípade potrebné uviesť, že taká vnútroštátna právna úprava, akou je vnútroštátna právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, presahuje rámec toho, čo sa zdá byť nevyhnutné na dosiahnutie sledovaných cieľov. Takéto ciele nemôžu odôvodniť, aby sa systematicky zamietal prospech z poukazov na sprostredkovanie zamestnania uchádzačom o zamestnanie umiestneným v iných členských štátoch. Takéto opatrenie sa totiž rovná samotnému popretiu voľného pohybu pracovníkov stanoveného v článku 39 ES, cieľom ktorého je zabezpečiť pracovníkom a uchádzačom o zamestnanie Spoločenstva právo na prístup k zamestnaniu podľa ich výberu a na jeho výkon na území iného členského štátu (pozri, pokiaľ ide o slobodu usadiť sa, rozsudok z 5. novembra 2002, Überseering, C-208/00, Zb. s. I-9919, bod 93).

45 Vzhľadom na tieto skutočnosti je opodstatnené na prvú otázku a druhú otázku písm. b) odpovedať tak, že článku 39 ES odporuje taká vnútroštátna právna úprava, akou je § 421g ods. 1 druhá veta SGB III, ktorý stanovuje, že vyplatenie odmeny súkromnej sprostredkovateľskej agentúre, ktorú dlhuje uchádzač o zamestnanie za sprostredkovanie zamestnania tejto agentúre, zo strany členského štátu podlieha podmienke, aby zamestnanie nájdené týmto sprostredkovateľom podliehalo odvádzaniu povinných príspevkov na sociálne poistenie na území tohto štátu.

O tretej otázke

46 Touto otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či článkom 49 ES a 50 ES odporuje taká vnútroštátna právna úprava, akou je § 421g ods. 1 druhá veta SGB III, ktorý stanovuje, že vyplatenie odmeny zo strany členského štátu, ktorú dlhuje uchádzač o zamestnanie za sprostredkovanie zamestnania súkromnej sprostredko-

vateľskej agentúre, podlieha podmienke, aby zamestnanie nájdené týmto sprostredkovateľom podliehalo povinnému odvádzaniu príspevkov na sociálne poistenie na území tohto štátu. Takisto sa pýta, či takáto právna úprava odporuje článku 87 ES v spojení s článkami 81 ES, 85 ES a 86 ES.

O ustanoveniach Zmluvy v oblasti štátnej pomoci

⁴⁷ V tejto súvislosti z vnútroštátneho rozhodnutia vyplýva, že Socialgericht Berlin sa v podstate pýta, či poukazy na sprostredkovanie zamestnania stanovené v § 421g ods. 1 druhej vete SGB III sú štátnou pomocou v zmysle článku 87 ods. 1 ES, keďže oslobodenie uchádzača o zamestnanie od povinnosti vyplatiť súkromnej sprostredkovateľskej agentúre odmenu, ktorú tento uchádzač o zamestnanie dlhuje za sprostredkovanie zamestnania, ktoré mu sprostredkovala táto agentúra, môže viesť k zvýhodneniu takýchto sprostredkovateľských agentúr.

⁴⁸ V tejto súvislosti je potrebné jednak pripomenúť, že je iba na vnútroštátnom sudcovi, ktorý spor prejednáva a je zodpovedný za prijaté rozhodnutie, aby s ohľadom na osobitosti veci posúdil nevyhnutnosť prejudiciálnej otázky pre rozhodnutie vo veci a náležitosť otázok, ktoré Súdnemu dvoru predloží (pozri najmä rozsudok Bosman, už citovaný, bod 59).

⁴⁹ Súdny dvor však dospel k záveru, že nemôže rozhodovať o prejudiciálnej otázke položenej vnútroštátnym súdom, pokiaľ je zjavné, že výklad alebo posúdenie platnosti predpisu Spoločenstva, o ktoré žiada vnútroštátny súd, nemajú žiadny vzťah k existencii alebo predmetu sporu vo veci samej, pokiaľ ide o hypotetický problém alebo tiež pokiaľ Súdny dvor nemá k dispozícii skutkové alebo právne

skutočnosti potrebné pre užitočnú odpoveď na otázky, ktoré mu boli položené (pozri najmä rozsudok z 13. júla 2000, *Idéal tourisme*, C-36/99, Zb. s. I-6049, bod 20).

- 50 V danom prípade vnútroštátny súd nevysvetlil dôsledky prípadného posúdenia systému poukazov na sprostredkovanie zamestnania stanoveného spornou právnou úpravou ako štátnej pomoci na spor prebiehajúci na tomto vnútroštátnom súde.
- 51 Okrem toho, hoci tento súd všeobecne vysvetľuje fungovanie systému poukazov na sprostredkovanie zamestnania, o ktoré ide vo veci samej, neuvedenie konkrétnych údajov týkajúcich sa existencie alebo neexistencie zvýhodnenia a dosahu uvedeného systému na obchod medzi členskými štátmi neumožňuje overiť, či je tento systém v súlade s pravidlami Spoločenstva uplatniteľnými v oblasti štátnej pomoci (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. marca 2001, *PreussenElektra*, C-379/98, Zb. s. I-2099, body 58 až 62, a uznesenie z 8. októbra 2002, *Viacom*, C-190/02, Zb. s. I-8287, bod 21).
- 52 Vzhľadom na neuvedenie dostatočných údajov nie je možné vymedziť konkrétny problém týkajúci sa výkladu, ktorý by mohol vzniknúť vo vzťahu k ustanoveniam práva Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže, ktorých výklad požaduje vnútroštátny súd. Požiadavka presnosti, pokiaľ ide o skutkový a právny kontext, je podstatnou najmä v oblasti hospodárskej súťaže, ktorá je charakterizovaná zložitými skutkovými a právnymi situáciami (uznesenie z 19. marca 1993, *Banchemo*, C-157/92, Zb. s. I-1085, bod 5; rozsudok z 13. apríla 2000, *Lehtonen a Castors Braine*, C-176/96, Zb. s. I-2681, bod 22, a uznesenie z 28. júna 2000, *Laguillaumie*, C-116/00, Zb. s. I-4979, bod 19).
- 53 Vzhľadom na tieto úvahy nie je opodstatnené odpovedať na túto časť tretej otázky.

O slobodnom poskytovaní služieb

- 54 Na úvod treba pripomenúť, že taká činnosť, akou je sprostredkovávanie zamestnania pracovníkom, predstavuje v súlade s judikatúrou poskytovanie služieb v zmysle článkov 49 ES a 50 ES (pozri rozsudky z 18. januára 1979, Van Wesemael, 110/78 a 111/78, Zb. s. 35, bod 7, a zo 17. decembra 1981, Webb, 279/80, Zb. s. 3305, body 8 a 9).
- 55 Pokiaľ ide o otázku, či taká vnútroštátna právna úprava, akou je vnútroštátna právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, predstavuje obmedzenie zakázané v zmysle článku 49 ES, je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry slobodné poskytovanie služieb vyžaduje nielen odstránenie všetkých foriem diskriminácie voči poskytovateľovi usadenému v inom členskom štáte z dôvodu jeho štátnej príslušnosti, ale takisto odstránenie všetkých obmedzení, aj keď sa uplatňujú rovnako na vnútroštátnych poskytovateľov ako na poskytovateľov z iných členských štátov, ak sú takej povahy, že môžu zakázať činnosti poskytovateľa usadeného v inom členskom štáte, kde legálne poskytuje podobné služby, zabrániť im, alebo ich spraviť menej atraktívnymi (pozri najmä rozsudky z 18. júna 1998, Corsica Ferries France, C-266/96, Zb. s. I-3949, bod 56; z 23. novembra 1999, Arblade a i., C-369/96 a C-376/96, Zb. s. I-8453, bod 33, a z 20. februára 2001, Analir a i., C-205/99, Zb. s. I-1271, bod 21).
- 56 Podľa tohto pravidla sa na rozdiel od tvrdenia nemeckej vlády môže podnik odvolávať na slobodné poskytovanie služieb voči štátu, v ktorom je usadený, pokiaľ sú služby poskytované príjemcom usadeným v inom členskom štáte a vo všeobecnosti sa možno takto odvolávať vo všetkých prípadoch, keď poskytovateľ služieb ponúka služby na území iného členského štátu, ako je členský štát, v ktorom je usadený (pozri najmä rozsudok z 5. októbra 1994, Komisia/Francúzsko, C-381/93, Zb. s. I-5145, bod 14).

- 57 Tým, že sa vykonanie platby na základe poukazu na sprostredkovanie zamestnania podriadilo podmienke, aby bolo uchádzačovi o zamestnanie sprostredkované zamestnanie, ktoré podlieha povinnému odvádzaniu príspevkov na sociálne poistenie na vnútroštátnom území, predstavuje taká právna úprava, akou je právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, obmedzenie slobodného poskytovania služieb, ktoré spočíva v mieste poskytovania tejto služby.
- 58 Takáto právna úprava totiž môže mať vplyv na príjemcu služieb, a to pokiaľ ide o prípad vo veci samej, na uchádzača o zamestnanie, ktorý musí sám vyplatiť odmenu dlžnú uvedenej agentúre, ak sa zamestnanie sprostredkované súkromnou sprostredkovateľskou agentúrou nachádza v inom členskom štáte.
- 59 Pokiaľ ide o súkromnú sprostredkovateľskú agentúru, ktorá je poskytovateľom služieb, môže síce pokračovať vo výkone svojej sprostredkovateľskej činnosti v iných členských štátoch, avšak z toho, že uchádzačovi o zamestnanie sa sprostredkuje zamestnanie v inom členskom štáte, vyplýva, že odmenu za sprostredkovanie už nebude vyplácať Bundesagentur, ale že túto povinnosť bude mať samotný uchádzač o zamestnanie. Hoci činnosť tejto sprostredkovateľskej agentúry nie je vylúčená, možnosť rozšíriť jej činnosť do iných členských štátov bude obmedzená, keďže mnohí uchádzači o zamestnanie budú využívať služby tejto agentúry najmä na základe existencie systému poukazov na sprostredkovanie zamestnania, a takisto na základe uvedeného systému bude môcť táto agentúra uchádzačovi o zamestnanie sprostredkovať zamestnanie v inom štáte bez toho, aby bola vystavená riziku nevyplatenia odmeny.
- 60 Pokiaľ ide o otázku, či vzniká takisto prekážka slobodného poskytovania služieb agentúr, ktoré sprostredkujú zamestnanie pracovníkom usadeným mimo nemeckého územia, je potrebné pripomenúť, že má vzhľadom na skutkové okolnosti sporu vo veci samej hypotetický charakter, a teda na ňu nie je v danom prípade opodstatnené odpovedať.

- 61 Pokiaľ ide napokon o otázku, či môže byť takáto prekážka odôvodnená, keďže dôvody uvádzané na odôvodnenie tejto prekážky slobodného poskytovania služieb sa zhodujú s dôvodmi, ktoré boli preskúmané v bodoch 37 až 44 tohto rozsudku, pokiaľ ide o voľný pohyb pracovníkov, je potrebné dospieť k záveru, že taká vnútroštátna právna úprava, akou je § 421g ods. 1 druhá veta SGB III, presahuje rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie sledovaných cieľov.
- 62 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy je opodstatnené na tretiu otázku odpovedať tak, že článkom 49 ES a 50 ES odporuje taká vnútroštátna právna úprava, akou je § 421g ods. 1 druhá veta SGB III, ktorý stanovuje, že vyplatenie odmeny súkromnej sprostredkovateľskej agentúre, ktorú dlhuje uchádzač o zamestnanie za sprostredkovanie zamestnania tejto agentúre, zo strany členského štátu podlieha podmienke, aby zamestnanie nájdené týmto sprostredkovateľom podliehalo odvádzaniu povinných príspevkov na sociálne poistenie na území tohto štátu.

O prvej otázke týkajúcej sa občianstva Európskej únie

- 63 Touto otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či článku 18 ES odporuje také vnútroštátne ustanovenie, akým je § 421g ods. 1 druhá veta SGB III.
- 64 V tejto súvislosti stačí pripomenúť, že článok 18 ES, ktorý všeobecným spôsobom stanovuje, že každý občan Únie má právo slobodne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov, je osobitne vyjadrený v článkoch 39 ES a 49 ES, pokiaľ ide o voľný pohyb pracovníkov a slobodné poskytovanie služieb.

- ⁶⁵ Vzhľadom na to, že konanie vo veci samej spadá pod tieto posledné uvedené ustanovenia, nie je potrebné rozhodnúť o výklade článku 18 EŠ (pozri rozsudky z 26. novembra 2002, Oteiza Olazabal, C-100/01, Zb. s. I-10981, bod 26, a zo 6. februára 2003, Stylianakis, C-92/01, Zb. s. I-1291, bod 20).

O druhej otázke písm. a) a štvrtej otázke písm. a)

- ⁶⁶ Touto otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, v akom rozsahu je nevyhnutné vykladať vnútroštátne právne ustanovenie v súlade s právom Spoločenstva.
- ⁶⁷ Na úvod je opodstatnené pripomenúť, že ustanovenia článkov 39 ES, 49 ES a 50 ES priznávajú jednotlivcom práva, ktoré môžu uplatniť na súde a ktorým musia vnútroštátne súdy poskytnúť ochranu (pozri rozsudky z 3. decembra 1974, Van Binsbergen, 33/74, Zb. s. 1299, bod 26, a zo 4. decembra 1974, Van Duyn, 41/74, Zb. s. 1337, bod 7).
- ⁶⁸ Podľa ustálenej judikatúry prináleží vnútroštátnemu súdu vykladať a uplatňovať ustanovenia vnútroštátneho práva v rozsahu, v akom mu jeho vnútroštátne právo priznáva mieru voľnej úvahy, v súlade s požiadavkami práva Spoločenstva (pozri rozsudky zo 4. februára 1988, Murphy a i., 157/86, Zb. s. 673, bod 11, a z 26. septembra 2000, Engelbrecht, C-262/97, Zb. s. I-7321, bod 39).

- 69 Ak nie je takýto konformný výklad možný, vnútroštátny súd je povinný v plnom rozsahu uplatniť právo Spoločenstva a chrániť práva, ktoré toto právo Spoločenstva priznáva jednotlivcom, pričom v prípade potreby neuplatní žiadne ustanovenie vnútroštátneho práva, ktoré by bolo v rozpore s právom Spoločenstva (pozri v tomto zmysle rozsudky *Murphy a i.*, už citovaný, bod 11; z 29. apríla 1999, *Ciola*, C-224/97, Zb. s. I-2517, bod 26, a *Engelbrecht*, už citovaný, bod 40).
- 70 Vzhľadom na to je potrebné na druhú otázku písm. a) a štvrtú otázku písm. a) odpovedať tak, že vnútroštátnemu súdu prináleží v celom rozsahu, v akom mu vnútroštátne právo priznáva mieru voľnej úvahy, právo vykladať a uplatňovať ustanovenia vnútroštátneho práva v súlade s požiadavkami práva Spoločenstva, a ak nie je možný takýto konformný výklad, pokiaľ ide o ustanovenia Zmluvy, ktoré priznávajú jednotlivcom práva, ktoré si môžu uplatniť na súde a ktorým musia vnútroštátne súdy poskytnúť ochranu, neuplatniť žiadne ustanovenie vnútroštátneho práva, ktoré by bolo v rozpore s uvedenými ustanoveniami.

O trovách

- 71 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

1. Článkom 39 ES, 49 ES a 50 ES odporuje taká vnútroštátna právna úprava, akou je § 421g ods. 1 druhá veta knihy III nemeckého zákonníka

o sociálnom zabezpečení, ktorý stanovuje, že vyplatenie odmeny súkromnej sprostredkovateľskej agentúre, ktorú dlhuje uchádzač o zamestnanie za sprostredkovanie zamestnania tejto agentúre, zo strany členského štátu podlieha podmienke, aby zamestnanie nájdené týmto sprostredkovateľom podliehalo odvádzaniu povinných príspevkov na sociálne poistenie na území tohto štátu.

- 2. Vnútroštátnemu súdu prináleží v celom rozsahu, v akom mu vnútroštátne právo priznáva mieru voľnej úvahy, právo vykladať a uplatňovať ustanovenia vnútroštátneho práva v súlade s požiadavkami práva Spoločenstva, a ak nie je možný takýto konformný výklad, pokiaľ ide o ustanovenia Zmluvy ES, ktoré priznávajú jednotlivcom práva, ktoré si môžu uplatniť na súde a ktorým musia vnútroštátne súdy poskytnúť ochranu, neuplatniť žiadne ustanovenie vnútroštátneho práva, ktoré by bolo v rozpore s uvedenými ustanoveniami.**

Podpisy

